

Δέκα χρόνια μετά...

Καθόμουνα και την κοιτάζα κι έλεγα: Δεν είναι αυτή η Νεσιέ Γιασίν που έφτιαξα μέσα μου δέκα χρόνια τώρα. Αυτή η αδύνατη, συνηθισμένη κοπελίτσα δεν μπορεί να κρύβει όλη εκείνη την ποιητική φλόγα. Χαμογελούσε όλη την ώρα, χωρίς να μιλά. Στο τραίνο πλήθος πολύχρωμο, που γύριζε από τις δουλιές του, έξω ο μουντός καιρός του Λονδίνου, μορφές κουρασμένες, ατμόσφαιρα κουρασμένη και μόνο η Νεσιέ με το χαμόγελό της. Θα πρέπει να με έψαχνε κι εκείνη, θα πρέπει κι εκείνη να είχε κάνει λάθος στην εικόνα που είχε φτιάξει μέσα της, πρόσχερα τις κλεφτές ματιές που μούριχνε καθώς καθόταν απέναντί μου. Κι ύστερα χαμογελούσε. Είμασταν όπως ακριβώς δυο ζώα της ίδιας οικογένειας, δυο γιατί, δυο σκυλιά, που μυρίζονται, ψάχνονται προτού πλησιαστούν στ' αλήθεια. Κι ας γνωρίζομασαν δέκα χρόνια κι ας είχαμε αγγίξει η μια τους στήχους της άλλης, δουλεύοντάς τους στη γλώσσα μας κι ας είχαμε ανταλλάξει γράμματα μέσω τρίτης χώρας, μέσω τρίτης γλώσσας...

Στην Κοινοτική Βιβλιοθήκη του Ισλιγκτον, πρόσωπο με πρόσωπο με το κοινό, η Νεσιέ Γιασίν σηκώθηκε για να μιλήσει. Υστερα πάλι σηκώθηκε για

Γραφει η ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΔΟΥ

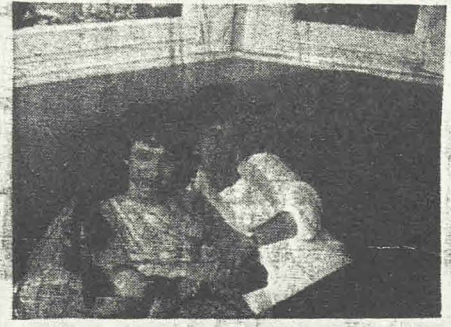
να απαγγείλει τους στίχους της. Ίσως κι αυτό να συνέτεινε, πάντως εκείνη τη στιγμή μου φάνηκε πως ξαφνικά μεγάλωσε η μορφή της, απορροφούσε τις διαστάσεις του πάθους και το μετέδινε σαν ηλεκτρικό ρεύμα σε όλους μας. Η τουρκική γλώσσα, που σε άλλες περιπτώσεις θα έφερνε πικρές μισητές μνήμες, σ' αυτή την περίπτωση ηχούσε γλυκά, σαν εξωτικό πουλί, θυμίζοντάς μας «το άλλο μισό» της πατρίδας μας, που καρδιοκτυπά και «ελπίζει πίσω από τα σύνορα».

«Αισθάνομαι πως ζούμε μια ιστορική στιγμή — είπε — και η συγκίνησή μου δεν μου επιτρέπει να εκφραστώ όπως ακριβώς πρέπει. Όταν έμαθα, πριν από δέκα χρόνια, περίπου, πως το ποίημά μου «Η δική μου η πατρίδα έχει μοιραστεί στα δυο», είχε μεταφραστεί στα ελληνικά και αργότερα είχε γίνει τραγούδι, η χαρά μου ήταν ανείπωτη. Γράφω τους στίχους μου θέλοντας να εκφράσω τον πόνο μου για την πατρίδα μας...

Το ακροατήριο, Έλληνες και Τούρκοι της Κύπρου, επιστήμονες και εργάτες, μετανάστες ή απλώς επισκέπτες προσωρινοί του Λονδίνου, ένωσαν ένα ρίγος να τους διαπερνά. Μερικά μάτια δάκρυσαν. Ανάμεσα στο ακροατήριο ο αδελφός της Νεσιέ, ο βραβευμένος ποιητής Μεχμέτ Γιασίν, που η

ποίηση του είναι γνωστή σε μας χάρη σε μεταφράσεις που έγιναν, όπως και μερικοί άλλοι Τουρκοκύπριοι ποιητές και διανοούμενοι που βρίσκονταν στο Λονδίνο, ο Χακί Γουσελ, η Φιλίζ Ναλντοβέν και

ο γά - σιγά η ατμόσφαιρα ζεσταίνονταν κι αν δεν ήταν τα σύνορα της γλώσσας να μας θυμίζουν πως εκείνοι είναι Τούρκοι κι εμείς Ρωμιοί, θάλεγες πως είχαμε βρεθεί παλιοί φίλοι της ίδιας γειτονιάς και τα λέγαμε. Και τότε συνειδητοποιήσαμε πως ο κύριος λόγος που κρατούνται σε απόσταση οι δυο κοινοτήτες μας είναι αυτός: Για να αποξενωθούμε, για να σβύσουν σιγά - σιγά οι μνήμες των παλιών ήρεμων καιρών και να παραμείνει μόνον η κηλίδα του αίματος που χύθηκε και που ξεπνιπά τη διατηρεί η σωβινιστική προπαγάνδα του Ντενκτάς. Ξέρει πολύ κα-

Η Νεσιέ Γιασίν αριστερά με την Ελλη Παιονίδου κατά την πρόσφατη συνάντησή τους στο Λονδίνο.

λά η αντίδραση πως οι ανθρώπινες σχέσεις είναι ο πιο ισχυρός παράγοντας που ενώνει τους λαούς κι αυτές τις ανθρώπινες σχέσεις τις έχει αποκλείσει, με το πρόσχημα των «κινδύνων» και των «πολιτικών σκοπιμοτήτων». Κι αυτοί, βέβαια, κάνουν τη δουλιά τους, αλλά εμείς τι κάνουμε για να σκίσουμε το παραπέτασμα ή, έστω, ν' ανοίξουμε μερικές χαραμάδες για ν' αντικρύσουμε ο ένας το πρόσωπο του άλλου;

Αυτά ήταν μερικά από τα ερωτήματα που βγήκαν από τη συζήτηση. Και κάποιος είπε: «Πιστεύω πως το Λονδίνο είναι, ίσως, ο πιο κατάλληλος χώρος για τις κοινές συναντήσεις: Εδώ υπάρχει μια μικρή Κύπρος, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι ζούνε μαζί στις γειτονιές, στα εργοστάσια, στα Πανεπιστήμια, στις συναναστροφές. Κι επιπλέον, δεν υπάρχουν τα εμπόδια που υπάρχουν στην ίδια την Κύπρο. Πρέπει ν' αξιοποιήσουμε στο έπακρο αυτή τη

δυνατότητα που έχει το Λονδίνο». Κάποιος άλλος αναρωτήθηκε γιατί η κυβέρνηση δεν εκμεταλλεύτηκε μέχρι τώρα, εδώ και δεκατρία χρόνια αυτό τον παράγοντα, άλλοι ρώτησαν τι κάνει, στ' αλήθεια, η κυβέρνηση για την επαναπροσέγγιση κι ένας τρίτος εξέφρασε τους φόβους μήπως υπάρχουν δυνάμεις και από τη δική μας πλευρά που προσπαθούν να εμποδίσουν την επαφή των δυο κοινοτήτων. Όλοι, ανεξαιρέτα, όμως, συμφώνησαν πως η πρωταθουλία του Κοινοτικού Κέντρου του Ισλιγκτον ήταν αξιόπαινη και πως πρέπει να επαναληφθούν τέτοιες εκδηλώσεις με Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους καλλιτέχνες.

Οι Τουρκοκύπριοι μας είπαν, ότι, μέσα στον Ιούλιο, είχαν κάνει ένα σεμινάριο με θέμα «Η τουρκοκυπριακή ταυτότητα στη λογοτεχνία», που είχε πολύ μεγάλη επιτυχία. Πήραν μέρος νεαροί Τουρκοκύπριοι κοινωνιολόγοι και άλλοι, που ανάπτυσαν με επιστημονικό τρόπο τις απόψεις τους. Τα υλικά του σεμιναρίου θα μεταφραστούν στα αγγλικά και θα κυκλοφορήσουν σε έξι μήνες περίπου. Κάποιος αναρωτήθηκε αν μπορούσε να γίνει ένα τέτοιο σεμινάριο με τη συμμετοχή Ελλήνων και Τούρκων Κυπρίων κι ακόμη, ίσως, ξένων φίλων της Κύπρου.

Ξαφνικά, μπροστά μας οι ορίζοντες πλάτυναν, άνοιξε ένα παράθυρο προς τις δυνατότητες που υπάρχουν και που, ίσως, δεν σκεφτήκαμε μέχρι τώρα να τις χρησιμοποιήσουμε, ο Μεχμέτ Γιασίν είπε: «Ας μη βάζουμε πρώτοι μόνοι μας τροχοπέδες, ας μην κάνουμε αυτολογοκρισία προτού μας λογοκρίνουν οι άλλοι». Η Νεσιέ Γιασίν μας απαγγείλει το ποίημά της «Πόρτες», ένα ύμνο για την γυναίκα της Κύπρου. Ηρθε τέλος και η ώρα του αποχαιρετισμού...

Την ώρα που αγκαλιαζόμασταν σκέφτηκα πως σίγουρα αυτή είναι η μορφή που είχα πλάσει μέσα μου — πώς και δεν τόβλεπα προηγουμένα! Τι σημασία έχει το ανθρώπινο παρουσιαστικό, πώς ήταν η μύτη, το στόμα του Ομήρου ή του Σαίξπηρ. Πάνε πια αυτά, έφυγαν, μα οι στίχοι τους έμειναν.

Μια σιωπηλή γυναίκα έβαλε στα χέρια μου δυο τρία φύλλα χαρτί την ώρα που φεύγαμε. Φιλίζ Ναλντοβέν, λέει η υπογραφή και είναι μερικοί στίχοι στα αγγλικά. Μεταφράζω σαν πρώτη δόση ένα μικρό απόσπασμα:

«Η Κερύνεια μ' απειλεί, την απειλώ κι εγώ ξέροντας πως οι δρόμοι μας δεν θα συναντηθούν ποτέ συμπίπτουμε αγνοώντας...».

Κάτω - κάτω στα χαρτιά μια υποσημείωση: «Σε παρακαλώ, πάρε χαιρετίσματα στο σπίτι μου, οδός Μασίθ, αρ. 78, στη Λεμεσό...».

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΓΕΡΜΑΝΟ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ